

довища до «позасистемних» (внутрішніх і зовнішніх) «вкликів». Ретроспективно дані проблеми вирішувались у межах методології механіцизму, біологізму, енергетизму та інших форм редуціонізму, а також, як альтернатива, із залученням багатоаспектної й складної феноменологічної методології. На наш погляд, найбільш повно сучасний рівень знання про психічне життя корелює з принципами психосинергетичної методології, яка тлумачить психіку як складну систему відкритих, нелінійних, самоорганізованих психовимірних середовищ.

Список літератури

1. Аристотель. О душе. Режим доступу: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/arist/01.php.
2. Буданов В.Г. Методология синергетики в постнеклас-

сической науке: принципы и перспективы // Постнекласика: философия, наука, культура: Коллективная монография / Отв. ред. Л. П. Киященко и В. С. Степин.- СПб.: Издательский дом «Мирь», 2009.- С. 361-397.

3. Выготский Л. С. Исторический смысл психологического кризиса. // Выготский Л. С. Собр. соч. В6-ти т. Т.1. – М.: Педагогика, 1982. – 487 с.

4. Гуссерль Е. Картезианские размышления. Режим доступа: <http://monologos.ru/gusserl-e-kartezianskie-razmyishleniya/>.

5. Декарт Р. Страсти души // Декарт Р. Сочинения в 2 т.- Т. 1.- М.: Мысль, 1989. – С. 481-572.

6. Ершова-Бабенко И.В. Место психосинергетики в постнекласике // Постнекласика: философия, наука, культура: Коллективная монография / Отв. ред. Л.П. Киященко и В.С. Степин.- СПб.: Издательский дом «Мирь», 2009.- С. 460-491.

7. Петровский А.В., Ярошевский М.Г. Основы теоретической психологии.- М.: ИНФРА-М, 1998.- 528 с.

Н. В. Ищук

ОЧЕРТЕНИЯ СИСТЕМНОГО ПОНИМАНИЯ ПСИХИКИ

Рассмотрены методологические основания применения системного подхода к исследованию психики. Через ретроспективный анализ ключевых системных парадигм, от Аристотеля до психосинергетики, обосновываются его первостепенные проблемы. Среди них такие: выделение внутренней психической среды, благодаря которой обеспечивается выживание в мире; обоснование принципов психофизического взаимодействия; осмысление явлений гомеостаза, которые обеспечивают динамическую устойчивость качеств психической системы; выявления закономерностей отношений внутренней психической среды к внесистемным «вызовам». Обосновывается перспективность методологии психосинергетики в исследовании психики как сложной системы открытых самоорганизующихся психомерных сред.

Ключові слова: система, системный подход, психика, сознание, редуционизм.

N. Ishchuk

OUTLINES OF SYSTEMIC UNDERSTANDING OF PSYCHE

The methodological grounds of systemic approach to a psyche research are considered. Its major problems are grounded through the retrospective analysis of key systems paradigms from Aristotle to psychosynergy. We can single out among them the following: the allocation of the internal mental environment due to which the survival in the world is provided; justification of the principles of psychophysical interaction; understanding of the phenomena of a homeostasis, which provide dynamic stability of a mental system qualities; detection of regularities concerning the relations of the internal mental environment to non-systemic "challenges". Prospects of psychosynergy methodology in the research of psyche as a complicated system of the open self-organizing psychomeasured environments are grounded.

Key words: system, systems approach, psyche, consciousness, reductionism.

УДК 130.2:004.738.5:004.7(045)

С.М. Іщук

КОНТЕКСТУАЛЬНІСТЬ КОМУНІКАЦІЇ В МЕРЕЖІ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

Анотація. У статті аналізуються співвідношення віртуальних тексту та контексту. Під кутом зору їхніх корелятивних зв'язків обґрунтовується нелінійність, поліконтекстуальність інтерпретаційних процесів у Мережі.

Ключові слова: текст, контекст, семантика, семіотика, інтерпретація, комунікація, герменевтика, життєвий світ.

Вступ

Мережа Інтернет як новітній культурний феномен створює особливу комунікативну ситуацію, виступає революційним фактором розвитку сучасного суспільства. Революційна роль Інтернету полягає не тільки в інформатизації і сприянні комунікативної взаємодії, але й у піднесенні на докорінно новий рівень інтерпретаційних процедур. Мається на увазі спроможність семіотичного поля текстуальності Інтернету бути вмістилищем сенсів, розгортати ці сенси контекстно, крізь призму читача-інтерпретатора. Дані аспекти потребують детальнішого філософського осмислення, що й обумовлює актуальність нашої статті.

Постановка проблеми

Стаття є спробою узагальнити особливості інте-

рпретаційних процесів у Мережі з метою виявлення закономірностей формування її семантичного поля.

Аналіз досліджень і публікацій

Принципи й закономірності формування семіотичних систем в єдності текстуальних та контекстуальних складових висвітлені в працях М. Бахтіна, Р. Барта, М. Бубера, Г. Гадамера, Ю. Кристевої, Ю. Лотмана, П. Рикера, Ю. Хабермаса. Антропологічний дискурс контекстуальності глибоко й плідно опрацьовувався феноменологічною думкою, зокрема Е. Гуссерлем через концепт життєвого світу. Контекстуальність, як феномен сучасної культури, є предметом дослідження таких сучасних філософів, як П. Козловські і В. Шнейдер. Семантика Інтернету стає зрозумілішою при дослідженні її «ключових слів» (термін Г. Вежбицької) – стійкої системи кодів,

що відтворюються в Мережі. Специфіку комунікації в Мережі з урахуванням технологічного, соціокультурного, особистісного компонентів розглянуто М. Кастельсом, Н. Луманом, М. Маклюеном та іншими.

Основна частина

Наскрізним дискурсом Інтернет-комунікацій є контекстуальність, яка, говорячи словами П. Козловськи, передбачає пізнання явищ у всіх їхніх співвідношеннях, якими вони присутні в обрисі самого предмету, а також у меті та сенсах його місцезнаходження [7, с. 12]. Щодо нашої проблематики, контекст у широкому значенні слова – це простір, в якому відбувається комунікація, а у вузькому – це фрагмент дійсності, який відображений у повідомленні. Для виявлення важливості контексту в розумінні тексту показовим є приклад інтерпретації символів, що застосовуються в Інтернеті. Як відомо, під символами розуміють «будь-яку структуру значення, в якій прямий, первинний, буквальний сенс відсилає до другого сенсу, непрямого, вторинного, фігурального, що досягається тільки за допомогою першого» [9, с. 225]. Символи виступають знаками з подвійним полем, що потребує їхнього дешифрування, «читання» прихованого сенсу через виявлення другого сенсового рівня.

Акумуляція сенсів у культурі Інтернету втілюється в інтерпретації, що вкорінена в герменевтичному поділі тексту на дві області знакового змісту: об'єктивний сенс та суб'єктивні інтенції. Текст не може виступати як самодостатня, відмежована від людини, словесна структура. Як зауважує з цього приводу С. Бураго, «насамперед, він виражає установлену думку автора, яка, з одного боку, є особистісною, а з другого, – містить загальнолюдські засади. Саме завдяки останньому думка окремого автора може бути усвідомленою іншими людьми, зрозумілою їм» [1, с. 115]. Однак, із кожним новим прочитанням до сенсу, вкладеного автором, додають індивідуальні особливості розуміння його змісту з боку читачів. У результаті множинної інтерпретації текст все більше «олюднюється», суб'єктивується. Інколи через розбіжності індивідуальних особливостей тлумачення тексту відбуваються сенсові колізії радикальних неспівпадінь сенсових моделей автора та інтерпретатора.

Герменевтичний підхід передбачає можливості множинної інтерпретації текстів. Остання впливає з наявності багатьох сенсових моделей тексту: моделі автора тексту, його читача або читачів, перекладача (або) перекладачів тощо. Чи не найповніше цей принцип діє в Інтернеті, який фактично не обмежує користувача ні у виборі предмету інтерпретації, ні в самій інтерпретації, коли відбувається не тільки вільна інтерпретація текстів, а й їхнє створення, породження у співробітництві з адресатом [5, с. 11].

На наш погляд, інтерпретаційний потенціал культури Інтернету актуалізується через гіпертекстову форму систематизації інформації в Мережі. У процесі роботи з гіпертекстом автор-укладач має можливість встановлювати багаторівневі зв'язки між лінійними відрізками тексту, створювати різні шляхи освоєння значної кількості тематично об'єднаного

матеріалу, робити анотації величезної кількості текстів, відсилати читача безпосередньо до цитованих джерел і т.д.

У свою чергу, читач отримує доступ до впорядкованого, багаторівневого, ієрархічно організованого корпусу текстів, який дає йому можливість свободи вибору власної послідовності освоєння матеріалу, створення власного шляху читання матеріалу в будь-якому напрямку. Читач тут працює в інтерактивному режимі: він, як і автор, має можливість встановлювати свої власні асоціативні зв'язки, робити посилання і виноски, а також копіювати чи видаляти, скорочувати чи додавати нові текстові блоки. Із пасивного споживача інформації читач-користувач перетворюється на активного учасника процесу її обробки і перетворення, співучасника процесу комунікації в електронному середовищі. При цьому змінюється й прагматика тексту. Автор-укладач тексту перебуває у більш вузьких межах, аніж автор традиційного паперового тексту, оскільки створює лише частину невідомого йому цілого, оперуючи у віртуальному текстовому просторі. Натомість читач-користувач відіграє активнішу роль, якщо порівняти його з читачем традиційного тексту, оскільки може створювати нові власні сюжетно-тематичні потоки завдяки системі навігації.

Герменевтична методологія ґрунтується на визнанні не тільки важливості, але й рівноцінності інтерпретації тексту щодо його написання. Зокрема, це відображено в так званому герменевтичному трикутнику. Його структура передбачає атрибуцію якостей об'єкта тексту, який виступає продуктом співтворчості автора (фіксація) й інтерпретатора (інтерпретація) [11, с. 48]. Автор (S1) та інтерпретатор (S2), вважаються рівноцінними партнерами процесу творення та тлумачення тексту, внаслідок чого актуалізується повнота його розуміння. Щодо механізмів процедури інтерпретації, погодимось із сучасним лінгвофілософом В. Шнейдером, який виділив такі її етапи: рефлексія над ситуацією інтерпретації з метою визначення її характеру, можливості й практичної доцільності модельних представлень даної комунікативної ситуації; з'ясування соціально-прагматичного контексту, ілюктивної сили вислову, кінцевий варіант якої залежить від інтерпретації самого тексту, й, насамкінець, інтерпретація й конструювання предметної моделі тексту [14, с. 92].

Герменевтичний підхід передбачає, що повнота розуміння інтерпретатором сенсу авторського тексту пов'язана з наближенням герменевтичних кіл автора й інтерпретатора. Втім, наближення «об'єкту розуміння» відбувається лише у випадку наближення їхніх «життєвих світів». Останній у його класичному, гуссерлівському розумінні представлений актуально існуючими сферами первинних засад знання як дійсних форм досвідного споглядання, «серед яких ми самі живемо відповідно до тілесного способу існування особистості» [3, с. 87].

Комунікативний вимір цього феномену полягає в його спроможності бути комунікативно природженим досвідом і забезпечувати людське взаєморозуміння стосовно основних смислових взаємозв'язків повсякденності. Некритичність щодо основних складових «життєвого світу» з боку людини, яка до нього

належить, впливає з його інтерсуб'єктивної заданості, сформованої у згоді з іншими людьми. Складові життєвого світу – «культура, суспільство і структури особистості – утворюють складні смислові зв'язки, які комунікують один з одним, хоча і втілюються в різних субстратах» [2, с. 319].

Власне, «життєві світи» є стійкими формами міжлюдських стосунків, «простори й часи, які переживаються (як-от: сільська громада, регіон, держава, нація, світове суспільство тощо чи як ланцюг поколінь, епох, всесвітів, індивідуалізовані через Бога біографії), є завжди конкретно інтерпретовані чи опредмечені (verkorperen) координати *нашого* світу» [2, с. 314].

Інтернет-комунікація як форма опосередкованого спілкування не дозволяє нам реконструювати, а відтак – зіставити життєві світи комунікантів. Це унеможлиблює висунення будь-яких гіпотез щодо кореляції сенсових моделей автора та інтерпретатора. Втім, ми можемо зіставити, по-перше, окремі сегменти цих моделей, а, по-друге, проаналізувати окремі артефакти, що стали результатом віртуальної інтерпретації.

Щодо зіставлення окремих сегментів, то важливою умовою схожості «життєвих світів» вважається приналежність комунікантів до одного просторово-часового континууму. Із цих позицій текстотворення та інтерпретація в Мережі відбувається за такими моделями:

– написання тексту та його інтерпретація не перетинаються ні в часі, ні в просторі. Так відбувається, наприклад, коли ми читаємо художню, публіцистичну, наукову літературу, яка була написана хоча б декілька днів тому. Ситуація просторово-часової розірваності поглиблюється, коли йдеться про артефакт, що належить минулому року, десятиліттю, століттю;

– написання тексту та його інтерпретація перетинаються у просторі й не перетинаються в часі. Маєтьс'я на увазі об'єднаність комунікантів кіберпростором за умов «відкладеного» спілкування, коли адресант відтерміновує відповідь на одержаного листа, відтерміновуючи і його інтерпретацію;

– написання тексту та його інтерпретація перетинаються в часі, але не перетинаються у просторі. Гіпотетично така ситуація складеться у разі невідповіді-відмови кодувати інтерпретацію. За таких умов читач відмовляється знаково оформлювати інтерпретацію, хоча вона відбулася на усвідомленому, мисленневому рівні;

– ситуація перетину текстотворення та інтерпретації. Вона актуалізується в комунікативному акті діалогічного спілкування в он-лайн режимі.

Щодо артефактів як результату інтерпретації, то, погодимось з О. Павловим, що природа сучасних епістем і символів є умовною, перетворюючись на набори формул, раціональних схем пояснень, які принципово можуть бути піддані критиці, інтерпретації [12]. На нашу думку, в Інтернет-дискурсі спостерігається підсилення сенсоутворюючого потенціалу інтерпретації, порівняно з іншими різновидами письмової комунікації. Це пов'язано з можливістю множинної інтерпретації не тільки текстів, але й окремих знаків, коли первинний, авторський сенс

«губиться» за цією множинністю.

Показовим є приклад вживання відомого символу @. Існує припущення, що цей символ виник приблизно в XV столітті. За однією з версій, оприлюдненою дослідником символів Дж. Стабіле, в одному з документів, написаним флорентійським купцем, фігурувала «ціна однієї А вина» (ймовірно, амфори). При цьому, за тогочасною традицією, літера А, була прикрашена завитком і набула вигляду @. Тобто спочатку цей знак застосовувався для позначення міри ваги. Суттєво відмінною від первинного значення є сучасна офіційна назва цього символу «комерційна ат». У такому значенні @ є складовою торгівельних розрахунків. Наприклад, 8 widgets @ \$2 each = \$14, тобто 7 шт. по 2\$ = 14\$ [13]. Щодо письмової комунікації, серед новацій – застосування цього знаку в якості традиційного прийменника at (наприклад, @home – вдома, @safe – в кафе) або ж заміна знаком @ букв a та at в окремих словах (наприклад, @tractions – принади, @titude – ставлення). Проте в час Інтернету більшістю людей знак @ застосовується у якості елемента електронної пошти. Цей процес був започаткований творцем електронної пошти Р. Томлінсоном, який обрав @ з метою розмежування імені користувача та сервера електронної пошти. Ним же була вперше застосована електронна адреса tomlinson@bbn-tenexa в Мережі Arpanet.

Окрім різночитань щодо застосування даного знаку, немає єдиної думки й щодо його назви. Найбільш загальнозживаною на пострадянському просторі назвою знаку @ є «песик». За найбільш визнаною, хоча не єдиною версією, ця назва в свідомості мас укорінилася завдяки песику-герою в комп'ютерній грі «Пригода», що позначався цим знаком. Серед інших «імен» візуально детерміновані зооморфні: «равлик» (Україна, Італія), «мавпа А» (Болгарія), «мав'ячий хвіст», «мав'яче вухо», «кицька» (Америка, Фінляндія), мишеня (Китай, Тайвань), «рило А», «хобот слона» (Данія, Норвегія, Швеція) тощо; наближені до традиційного значення – «міра ваги» (Іспанія, Франція); «літероцентричні»: «схиблена А» (Сербія); «скрючена А» (В'єтнам), гастрономічні: «штрудель» (Ізраїль), «оселедець під маринадом» (Словакія). Відтак йдеться про візуальну та функціональну множинність інтерпретацій цього знаку.

На наш погляд, структурна будова електронної адреси є глибоко символічною. Її поділ на дві частини – ім'я користувача (простір приватності) та сервер електронної пошти (простір публічності) – актуалізує провідну інтенцію Інтернет-комунікації: бути містком для інформативного обміну між людиною та світом. Як справедливо з цього приводу зауважував О. Лосев, «ім'я предмету – не просто наша ноєма, як і не просто сам предмет. Ім'я предмету – арена зустрічі сприймаючого та того, хто сприймається, точніше, пізнаючого й того, що пізнає... Ім'я предмету є цілісним організмом його життя в іншому житті, коли остання спілкується з життям цього предмету й прагне перевтілитися в неї та стати нею» [8, с. 113]. Отже, вказування імені в різноманітних його виявах (прізвища, імені, ніку, псевдо) є преамбулою до інтерсуб'єктивного спілкування.

Друга частина електронної адреси є вираженням

простору інтерсуб'єктивності, адже вона символізує простір міжособистісного сприйняття. Щодо окремого комунікативного акту, то цей простір виступає як світ Іншого. Як зауважує Е. Гуссерль, «у горизонті досвіду Іншого я відшукую себе таким, яким він переживає мене так само, як я переживаю його» [4, с. 130]. Тобто інтерсуб'єктивний світ природи та культури виникає в результаті нескінченних взаємодзеркалень та є наслідком спів-буття з іншою людиною.

Знак @ розташований між цими двома частинами електронної адреси, графічно не тотожний їм, адже містить літеру «а», вписану в розірване коло. Для нашого дослідження продуктивною є міфологічна та містико-філософська герменевтика кола. Вона фіксує орієнтацію кола на центр (невидимий, але реальний) як смислове осереддя кола, а також розмежування на внутрішній і зовнішній стосовно кола простір. Якщо тлумачити знак @ зі згаданих позицій, то смисловим «ембріоном», осереддя кола виступає людина. Адже, по-перше, технологія Інтернету, говорячи словами М. Маклюена, є «зовнішнім розширенням людини» [10, с. 290], по-друге, людська особистість є монадою, самостійною одиницею Інтернет-комунікації; остання виникає в результаті переплітання життєвих світів багатьох монад.

Важливою для розуміння символічності знаку @ є герменевтика розіраного кола, що фіксує процеси втрати досконалості й порушення гармонії, детерміновані із зовні. За аналогією, в контексті Інтернет-комунікації людина вписана в розірване коло, ніби перебуває на перетині двох просторів: внутрішнього – простору особистості й зовнішнього – простору соціальності. Розірваність кола тлумачиться нами двояко: як загроза «розмивання» людської особистості під тиском життєвого світу Іншого, або ж, навпаки, перетворення Іншого на Ти в діалогічному співбутті.

Отже, на прикладі знаку @ спостерігаємо різночитання щодо його лексичної еквівалентності й сенсорного наповнення. Застосування знаку @ у якості елемента електронної адреси фіксує його нове значення, тим самим породжуючи новий сенс. На наш погляд, сучасний сенс знаку @ має особистісне звучання, пов'язане з його призначенням бути елементом електронної адреси користувача, тобто належати до сфери приватності. Сенс знаку розкривається через репрезентацію ним амбівалентного бачення людини як замкненої монади та партнера інтерсуб'єктивного конституювання світу.

Щодо особистісних контекстів, то для комунікації, яка відбувається у форматі вільного й творчого спілкування, вона має визначальне значення. Особистісний рівень інтерпретації залежить від багатьох чинників: освіти, світогляду, системи цінностей, вписаних у певну життєву історію.

Окрім аксіологічних і когнітивних засад особистісного рівня розуміння тексту, досить вичерпною є модель особистісної контекстної онтології, що викладена сучасним дослідником В. Шнейдером. Він запропонував сегментувати контексти за такими принципами: 1) ситуацією текстоутворення, включаючи внутрішній (емоції, цілі) і зовнішній (стать, вік, одяг) контексти комунікатора; 2) характером комуні-

кативного каналу та засобом комунікації; 3) повідомленням, включаючи лінгвістичні характеристики тексту, паралінгвістичну діяльність комунікатора, елементи форми та змісту носіїв тексту; 4) ситуацією інтерпретації, включаючи імпліцитний (ментальний) та експліцитний (зовнішній) контексти адресата та обставини інтерпретації [14, с. 46-47].

Отже, слід зазначити, що комунікації в Мережі вносять певні корективи до співвідношення експліцитного та імпліцитного контекстів інтерпретації. Підсилення значення імпліцитного контексту відбувається через спроможність віртуального середовища мінімізувати тиск соціальності, а відтак підсилювати вплив ментальності.

Опосередкованість і віртуальність спілкування не дозволяє нам висвітлити контекстуальну гаму особистісної комунікації в Інтернеті. На наш погляд, більш науково коректно розглядати цю проблему через аналіз окремих віртуальних спільностей: форумів, блогів, соціальних мереж, особистого листування тощо.

Додамо також, що комунікативний простір Інтернету є плюралістичним не тільки з позицій специфіки інтерпретаційних процедур, але й множинності мов і маргінальних мовних практик, що послуговуються власними протоколами кодів. Комунікативна локальність окремих протоколів кодів призводить до некомунікабельності їхніх носіїв, а значить до особистісного й культурного взаємовідчуження людей. Тому нагальною проблемою є створення універсального протоколу смислу. На нашу думку, таким універсальним протоколом може стати мистецтво. Зокрема, на цьому наполягав М. Кастельс. Він стверджував, що в «культурі реальної віртуальності комунікація значною мірою залежить від наявності протоколів сенсу... В наших умовах найбільш важливим із цих протоколів виявляється мистецтво у всіх його виявах (включаючи, звісно, літературу, музику, архітектуру і графічний дизайн» [6, с. 19]. Отже, Інтернет-комунікація відбувається на плюральній основі, що докорінно впливає не тільки на текстотворення, але й інтерпретаційні процедури в Мережі. Ці процеси сприяють духовному взаємозбагаченню комунікантів й, водночас, породжують герменевтичний дисонанс.

Висновки

Підсумовуючи, підкреслимо, що текст, хоча і є об'єктивним носієм інформації, його інтерпретація в Мережі відбувається на поліконтекстній основі, що поєднує надособистісні та особистісні контексти. Надособистісні контексти підсилюють індивідуальні особливості сприйняття та інтерпретації інформації в Мережі та впливають із специфіки віртуальної, інтерактивної, мультимедійної комунікації. Особистісні контексти, від яких значною мірою залежить спосіб інтерпретації того чи іншого тексту, містять імпліцитний (ментальний) та експліцитний (зовнішній) контексти адресата та обставини інтерпретації. Інтернет-комунікації, як форма опосередкованого віртуального спілкування, не дозволяють зіставляти «життєві світи» автора та інтерпретатора з позицій наближення «обрію розуміння». За таких умов можна зіставляти окремі (наприклад, просторово-часові)

сегменти їхніх «життєвих світів», а також аналізувати окремі сенсові моделі. Отже, дослідивши специфіку співвідношення текстуальності та контекстуальності в Мережі, відмітимо вагомість обох цих чинників для формування її семантичного поля.

Список літератури

1. Бурого С. Б. Мелодия стиха. (Мир. Человек. Язык. Поэзия.). – К. : Collegium, 1999. – 350 с.
2. Габермас Ю. Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ // А. М. Єрмоленко Комунікативна практична філософія. Підручник. – К. : Лібра, 1999. – С. 287-324.
3. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Введение в феноменологическую философию // Вопросы философии. – 1992. – №7. – С. 136-176.
4. Гуссерль Э. Логические исследования. Т. II (1) // Э. Гуссерль. Избр. работы; [сост. В. А. Куренной]. – М. : Издательский дом «Территория будущего». – 2005. – С. 75-184.
5. Эко Умберто. Роль читателя. Исследования по семиотике текста / У. Эко; [перев. с англ. и итал. С. Д. Серебряного]. – СПб. : «Симпозиум», 2007. – 502 с.
6. Кастельс М. Галактика Интернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс; [пер. с англ. А.

Матвеева; общ. ред. В. Харитоновна]. – Екатеринбург : У-Фактория, 2004. – 328 с.

7. Козловски П. Культура постмодерна: Общественно-культурные последствия техн. развития / П. Козловски. – М. : Культура, 1997. – 240 с.

8. Лосев А. Ф. Философия имени / А. Ф. Лосев. – М. : Академический Проект, 2009. – 300 с.

9. Мазыла А. Герменевтическая «Одиссея» Поля Рикера // Герменевтика: история и современность : (Критич. очерки) – М. : Мысль, 1985. – С. 216-244.

10. Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека / Маклюэн; [пер. с англ. В. Г. Николаева]. – М. : Жуковский : КАНОН-пресс-Ц, Кучково поле, 2003. – 464 с.

11. Нарский Н. С. Онтология и методология философской герменевтики // Герменевтика : история и современность : (Критич. очерки) – М. : Мысль, 1985. – С. 39-60.

12. Павлов А. П. Природа коммуникативного порядка. – Режим доступа : <http://www.vitos-mf.narod.ru/library/sociology1.htm>.

13. Шнейдер В. Коммуникация, нормативность, логика. – Ек. : Изд-во Урал. Ун-та., 2002. – 250 с.

14. Subscribe.ru – Режим доступа : <http://www.subscribe.ru/.../n208913520.html>.

С. Н. Ишук

КОНТЕКСТУАЛЬНОСТЬ КОММУНИКАЦИИ В СЕТИ

В статье обобщаются особенности интерпретационных процессов в Сети с целью выявления закономерностей формирования ее семантического поля. Интерпретация в Сети происходит на поликонтекстной основе, через объединение надличностных и личностных контекстов. Надличностные контексты усиливают индивидуальные особенности интерпретации и связаны со спецификой виртуальной, интерактивной, мультимедийной коммуникации. Личностные контексты, от которых существенно зависят способы интерпретации текста, содержат имплицитный (ментальный), эксплицитный (внешний) контексты адресата и обстоятельства интерпретации. Обосновывается, что Интернет-коммуникация осуществляется на плюральной основе, что способствует духовному развитию и одновременно может порождать герменевтический диссонанс.

Ключевые слова: текст, контекст, семантика, семиотика, интерпретация, коммуникация, герменевтика, жизненный мир.

S. Ishchuk

COMMUNICATION CONTEXTUALITY IN THE NETWORK

The article summarizes the features of the Network interpretation processes in order to identify patterns of formation of its semantic field. Interpretation in the Network takes place on a polycontextual basis, through the association of transpersonal and personal contexts. Transpersonal contexts increase individual features of interpretation and are connected with specificity of virtual, interactive, multimedia communication. Personal contexts, on which ways of interpretation of the text significantly depend, contain implicit (mental), explicit (external) contexts of the addressee and the circumstances of their interpretation. It is substantiated that the Internet communication is carried out on a plural basis that promotes spiritual development and at the same time can generate a hermeneutical dissonance.

Key words: text, context, semantics, semiotics, interpretation, communication, hermeneutics, lifeworld.

УДК 316.334:339.97:1(045)

І.В. Литовченко

ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

Анотація. У статті здійснюється соціально-філософське дослідження особливостей інституціалізації суспільного життя в умовах глобалізації. Проаналізовано сутність трансформації традиційних соціальних інститутів під впливом глобалізаційних процесів.

Ключові слова: глобалізація, інституціалізація, соціальний інститут, трансформація, інформаційно-комунікаційні технології, глобалізаційні процеси.

Вступ

Глобалізаційні процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, сутнісною основою яких є розвиток інформаційних технологій, справляють суттєвий вплив на всі сфери суспільного життя – політику, економіку, культуру, освіту, релігію, сім'ю, міжетнічні відносини тощо. Всі ці сфери, залучаючись до швидкого темпу засвоєння і обміну інформацією, набувають якісно нових ознак, проявів і особливостей.

Під впливом глобалізаційних чинників в Україні відбуваються процеси формування нових і трансформації вже існуючих соціальних інститутів, що

зумовлює появу нових соціальних явищ і процесів, докорінно змінює систему соціальних відносин та взаємодій, традиційні норми і цінності тощо. Разом із тим, суспільний розвиток характеризується проблемами інституціалізації цих явищ та процесів у сучасних реаліях, що обумовило потребу соціально-філософського аналізу процесу інституціалізації суспільства в контексті глобалізації.

Аналіз досліджень і публікацій

Дослідження тих чи інших аспектів інституціалізації суспільного життя займають особливе місце в